

Найпоширенішими ризиками, з якими стикаються туристичні агенції в своїй діяльності показані на рисунку 2.

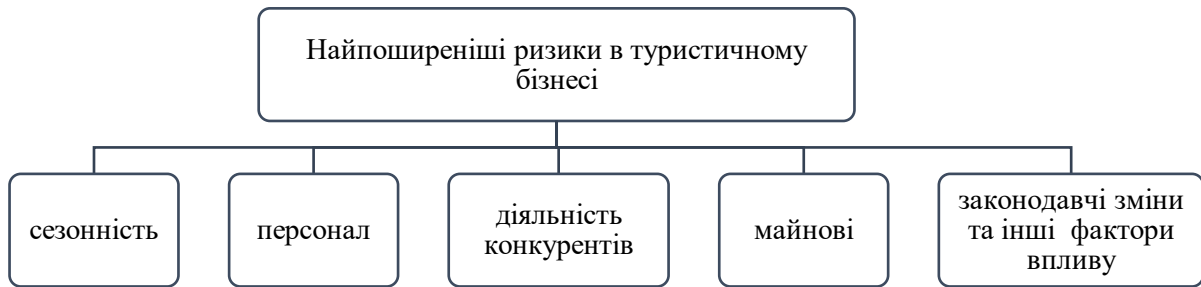

Рис. 2. Найпоширеніші ризики в туристичному бізнесі

Не ризикуючи, підприємець нічого не доб'ється. Перед тим як починати якусь справу, укласти угоду, підприємець повинен все прорахувати та знайти оптимальне рішення. Йому слід розрахувати прибуток від свого проекту, ймовірність успіху, або іншими словами розрахувати ризик угоди, справи.

Список використаних джерел

1. Nepomnyashchyu O., Yekimov S. The Impact of Green Tourism on the Development of the Regional Economy. Springer. *Lecture Notes in Networks and Systems*. 2023. Т. 574. С. 1589–1595. DOI: 10.1007/978-3-031-21432-5_170.
2. Туристична статистика. Звіт за результатами опитування «Проведення дослідження внутрішнього та виїзного туризму українців». URL: <https://www.tourism.gov.ua/blog/dart-oprilyudnyuie-masshtabni-turistichni-doslidzhennya> (дата звернення 10.01.2023).
3. Лисак О. І., Завадських Г. М., Тебенко В. М. Інноваційні складові відновлення сфери туризму. *Бізнес-навігатор*. 2022. №.3(70). С.70-75.
4. Тебенко В. М., Завадських Г. М., Лисак О. І. Пріоритетні напрями інноваційного розвитку. *Науковий вісник Таврійського державного агротехнологічного університету: електронне наукове фахове видання* 2022. Вип. 12, т. 3. С. 34-46.

Науковий керівник: Тебенко В. М., к.е.н., доцент кафедри економіки і бізнесу, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ УКРАЇНИ

Тохтомішева Г. Ю.

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

Формування ринкового механізму в аграрному секторі потребує виваженого підходу при розробці аграрної політики. Одним з її ключових елементів є створення умов для розвитку різних форм господарювання. Розвиток малого підприємництва, в аграрному секторі економіки, має сприяти формуванню динамічного конкурентного середовища. Головним представником малих аграрних форм господарювання є фермерські господарства. В умовах аграрного виробництва фермерські господарства країни займають своє специфічне місце. Специфіка даної форми господарювання пов'язана з реалізацією приватної власності на землю та інші засоби виробництва, а також організацією виробництва.

Розвиток фермерства, в Україні, відбувається в умовах відновлення еволюційного процесу становлення власника-господаря на землі. Даний процес був припинений «радянською колективізацією». Розділяємо думку вченого С.І. Дем'яненка, стосовного того, що «колективізація була штучним припиненням еволюційного розвитку форм

господарювання на селі, чиїм результатом мали б стати виникнення міцного господаря на приватній землі, широке та глибоке кооперування всіх сфер сільськогосподарської діяльності, матеріально-технічного забезпечення збуту й переробки продукції, страхування, кредитування тощо» [1].

Нечітке розуміння сутності фермерства, та умов його функціонування, сприяли появі іншої думки, що його розвиток стане панацеєю від аграрного занепаду України. Відносно поверхневого розуміння суті розвитку фермерства в світі М.Г. Шувальський зазначає, що «...досягнення позитивних результатів діяльності фермерських господарств Заходу обумовлено титанічними зусиллями населення цих країн протягом тривалого історичного періоду. Всякі спрощені підходи до оцінки передумов формування фермерських господарств у передових країнах світу не відображають реальної дійсності їх розвитку та не дозволяють об'єктивно оцінити їх діяльність».

Фермерство являє собою форму підприємництва громадян України, які виявили бажання переважно особистою працею виробляти товарну продукцію в аграрному секторі, переробляти і реалізовувати її. Виникнення і розвиток фермерських господарств є закономірним результатом процесу приватизації колективної власності. Ця форма господарювання як ніяка інша сприяє ефективному використанню ресурсів сільського господарства, оскільки в повній мірі реалізовується економічна зацікавленість самих виробників, які переважно і є власниками цих ресурсів або використовують окремі з них на умовах оренди. Становлення фермерських господарств в Україні припадає на 1989—1990 роки, причому на початковому етапі свого розвитку найбільше розповсюдились вони в західному регіоні (Львівська, Волинська, Тернопільська, Івано-Франківська області). Це можна пояснити як об'єктивними (багатоукладність сільського господарства, хутірське розселення) так і суб'єктивними чинниками (збільшення розмірів присадибних ділянок, створення умов для розвитку всіх форм власності).

Процес формування фермерських господарств встановлює створення нового організаційно-економічного устрою у сільськевій місцевості та ґрунтується на принципах:

- передача землі селянину в приватну власність чи оренду;
- право власності на засоби виробництва, житло, техніку, худобу та інше майно для сільськогосподарської або іншої діяльності;
- добровільність створення, добору партнерів і пошук форм взаємодії з ними;
- юридична і господарська самостійність;
- повна економічна відповідальність за результати господарської діяльності;
- надійний політичний, економічний, соціальний та юридичний захист;
- економічна підтримка держави;
- визнання рівнозначності і рівноправності діяльності фермерських господарств колективними, державними та іншими формами сільськогосподарського виробництва.

Практична реалізація названих вище принципів появи фермерських господарств стає можливою при виконанні деяких вихідних умов. До основних з них слід відвести наступні:

- 1) фермерське господарство створюється для однієї сім'ї чи групи осіб, які зв'язані родинними стосунками;
- 2) земельна ділянка господарства повинна бути розташована компактно і, по можливості, мати вихід на шлях з твердим покриттям, до водойми, лінії електромережі;
- 3) при визначенні спеціалізації і розмірів фермерських господарств треба виходити з місцевих природно-економічних умов, бажань фермерів, віддаленості від ринків реалізації сільськогосподарської продукції та враховувати наявність трудових ресурсів у даному регіоні;
- 4) технічне оснащення планується, виходячи із системи машин, розробленої на найближчу перспективу;
- 5) за необхідністю фермер може винаймати найманих тимчасових працівників;
- 6) перелік вирощуваних фермером сільськогосподарських культур залежить від спеціалізації його господарства і кормових раціонів тварин, а їх площі – від урожайності

культур, потреб у товарній продукції і забезпечення тварин кормами.

Знання принципів і виконання зазначених умов при формуванні фермерських господарств є вихідною базою для розробки основних підходів до їх організації, становлення і розвитку. В умовах переходу до ринкових відносин можливими шляхами становлення і розвитку фермерства в Україні вважаються:

- формування фермерських господарств за рахунок особистих збережень і банківських кредитів;
- поступове перетворення особистих підсобних господарств у фермерські товарні;
- створення фермерських господарств працівниками, які виходять із сільськогосподарських підприємств із земельним та майновим (грошовим) паєм;
- створення асоціації фермерських господарств;
- будівництво еталонних фермерських господарств державою і передача їх фермерам у кредит з правом подальшого викупу;
- змішані варіанти перших п'яти шляхів становлення і розвитку фермерських господарств.

Зазначені вище підходи до становлення і розвитку фермерських господарств в Україні дають змогу виділити організаційні моделі, які їм відповідають. Такі моделі допоможуть визначити можливі типи організаційної побудови фермерських господарств, вести розробку конкретних проектів по їх створенню.

Модель 1. Фермерське господарство — незалежне, самостійне формування. Виробничу діяльність здійснює на комерційній основі, використовуючи принципи господарського розрахунку. Економічні відносини з державними і кооперативними підприємствами будує на паритетних засадах — через ринок продукції та послуг.

Модель 2. Фермерське господарство — повноправний член кооперативу, сформованого для спільного виробництва чи переробки сільськогосподарської продукції. В цьому випадку виробничі відносини ґрунтуються на взаємних інтаресах рівноправних партнерів, з урахуванням дольового (пайового) внеску кожного в кооперативну підприємницьку справу.

Модель 3. Фермерське господарство — суб'єкт орендних відносин, які запроваджуються в разі залучення додаткової земельної площі, розширення виробничого потенціалу. Привласнення виробленого продукту за таких обставин не обумовлено правами власності на засоби виробництва. Зазначені відносини регулюються договором про оренду.

Наявність різних шляхів становлення фермерських господарств в Україні, організаційних моделей їх розвитку дає уявлення про наявність різноманітних методичних підходів до їх створення. При цьому слід зауважити; що викладені підходи мають багато спільного щодо правової бази становлення і розвитку фермерських господарств, основних положень їх будівництва, а також принципів організації управління. Отже, фермерські господарства найбільш вразливі до коливань ринку. Впливає на фінансову стійкість дрібного виробника суб'єктивні фактори, особливо здібності і знання господаря. Більшість фермерських господарств створені сільськими жителями, які отримали землю і знають тільки традиційні для даного регіону технології виробництва, зберігання та переробки продукції, але не можуть використати нові ринки збуту та способи підвищення рентабельності виробництва.

Список використаних джерел

1. Створення фермерського господарства. URL : <https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/> (дата звернення 17.01.2023).
2. Дем'яненко С. І. Зерновий ринок: проблеми і напрями їх вирішення. *Формування та розвиток аграрного ринку*: матеріали 6-х річ. зб. Всеукр. конгр. вчен. економістів-аграрників, 16-17 січ. 2009 р. Київ, 2009. С. 191-199.
3. Болтянська Л. О. Тенденції розвитку галузі тваринництва в Південному регіоні України. *Науковий вісник Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного*. 2020. Вип. 10, т. 1. DOI: 10.31388/2220-8674-2020-1-26.

4. Трусова Н. В., Болтянська Л. О. Економічні засади соціально-поведінкової діяльності сімейних форм аграрного виробництва. *Збірник наукових праць ТДАТУ імені (економічні науки)*. 2022. №1(45). С. 69-74. DOI: 10.31388/2519-884X-2022-45-69-74.

5. Фермерські господарства: правові аспекти діяльності та взаємовідносини із членами ФГ. URL: <https://uteka.ua/ua/publication/agro-4-spetsvypusky-dlia-ahropidpriemstv-91-fermerskie-xozyajstva-pravovye-aspekty-deyatelnosti-i-vzaimootnosheniya-s-chlenami-fx> (дата звернення 12.01.2023).

6. Болтянська Л. О. Енергозбереження та енергоефективність домогосподарств населення. *Науковий вісник Таврійського державного агротехнологічного університету: електронне наукове фахове видання*. 2022. Вип.12, т. 3. DOI: 10.31388/2220-8674-2022-3-8.

Науковий керівник: Болтянська Л. О., к.е.н., доцент кафедри економіки і бізнесу, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

ПЕРСПЕКТИВИ СТВОРЕННЯ НОВОГО БІЗНЕСУ У ТУРИСТИЧНІЙ СФЕРІ

Ушакова А. М.

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

У сучасних умовах тема актуальності розвитку туристичного сектору за кордоном дуже популярна. Сфера туризму на даний момент в Україні обмежено позиціонується на ринку послуг та попит на неї низький. У інших країнах туристичний сектор удосконалюється. Туристичний бізнес продовжує розвиватися та з'являються нові види та напрями турів, що приваблює туристів.

У туристичній сфері завжди буде популярним відпочинок на морі та огляд найпопулярніших у світі музеїв, тому обертів буде набирати такі напрямки, як Туреччина, Єгипет, Італія, Іспанія та Грузія. Якщо виділяти такі напрямки, де можна подивитися щось цікаве, сходити на екскурсії, та просто знайти розваги, можна розглядати такі варіанти, як Франція, Нідерланди, Чехія та США. Без влучного бізнес-планування туристичні сектори не будуть отримувати перспективи в розвитку. Щоб той, або інший вид туризму користувався популярністю, його потрібно спланувати до найменших деталей. Чим докладніше побудований бізнес-план, тим більший попит буде очікувати туристична галузь [1].

Завданням фахівців у сфері розвитку туристичного сектору у сучасних умовах є наступні аспекти: забезпечення безпеки туристам; надання страховки; розробка та реалізація цікавих та безпечних турів; покращення стану обслуговування; підвищення рівня відвідувань

За оцінками експертів ЮНВТО, міжнародний туристичний бізнес був і продовжує залишатися домінуючою і процвітаючою галуззю економіки більшості держав- суб'єктів міжнародного права [2].

Розвиток туристичної та курортної сфери України впродовж останніх років характеризується позитивною динамікою: зростають обсяги в'їзного (іноземного) та внутрішнього туризму, підвищується ефективність господарської діяльності підприємств та продуктивність праці. Водночас, значної уваги потребує розвиток туристичної інфраструктури, що передбачає створення підприємств, діяльність яких передбачає надання супутніх послуг, що підвищують якість перебування та відпочинку туристів (кафе, ресторани, перукарні, спа-салони, пральні, транспортні послуги тощо). Заклади громадського харчування займають другорядну роль у розвитку туристичної інфраструктурі. У готелях надають відпочиваючим можливість отримання сніданків або організацію харчування у форматі «шведський стіл», тож розвиток кав'ярень у Приазовському регіоні задля підвищення якості відпочинку [3].

Проведено PEST-аналіз тенденцій розвитку туристичної галузі дає підстави зазначити ключові чинники, що впливають на розвиток як туристичної галузі, так і підприємств туристичної інфраструктури.